

drogové informační centrum |
pracovní a sociální agentura |
doléčovací centrum |
terapeutická komunita Němčice |
terapeutická komunita Karlov |
CADAS |
centrum pro osoby v konfliktu se zákonem |
denní stacionář |
poradna pro rodiče |
kontaktní centrum |
terénní programy |

Czech Republic

Aleš Herzog

Jiří Richter

Tomáš Vejrych

| sananim.cz

| drogovaporadna.cz

| odrogach.cz

| zavislost-info.cz

Struktura přednášky

- Informace o projektu
- Popis výzkumné metody
- Výstupy z výzkumné části projektu
- Intervence

Projekt „Efektivní reakce na nové psychoaktivní látky mezi problémovými uživateli drog v Evropě“

- **Nové drogy** – nově se vyskytující na místním drogovém trhu
- **Účast 5 zemí** (Portugalsko - APDES, Řecko - Praksis, Rumunsko - Carusel, Česká republika - SANANIM, Polsko - Monar)
- **Koordinace projektu** - organizace APDES z Portugalska
- **Metodické vedení výzkumné části** - katedra adiktologie UK
- **Metodické vedení intervenční části** – organizace Rainbow Group z Nizozemí

Projekt – časový rámec

- Výzkumná část – červen - říjen 2014
- Intervenční část – březen - srpen 2015
- Vyhodnocení intervenční části – září – říjen 2015

Metoda výzkumu

RAR metoda – rapid assessment and responses

- 4 fokusní skupiny
- Analýza dostupné literatury – řešerše
- Analýza online a offline trhů

Fokusní skupiny

UŽIVATELÉ nových psychoaktivních látek – předvýběr dvou lokalit dle řešerše; participanti nad 18 let; kombinace aktivních uživatelů nových psychoaktivních látek a se zkušeností v posledním roce (alespoň 3*)

- **1krát FG s uživateli katinonů v Praze** (10 participantů) – srpen 2014
- **1 krát FG s uživateli opioidů v Plzni** (9 participantů) – ve spolupráci s Ulice - Agentura sociální práce – září 2015

Fokusní skupiny

PROFESIONÁLOVÉ

- 1 krát FG s mimopražskými profesionály (8 participantů) – září 2015
 - 5 pracovníků nízkoprahových služeb z celé ČR, 2 policisté NPC, 1 protidrogový koordinátor
- 1 krát FG s pražskými profesionály (8 participantů) – září 2015
 - 3 pracovníci z nízkoprahových služeb a 1 peerworker, 2 policisté NPC, 1 výzkumník NMS

Analýza online a offline trhů

ONLINE DOSTUPNOST

- analyzované webové stránky snadno dostupné pro běžného uživatele internetu
- metodika:
 - klíčová slova (souběh klíčových slov)
 - povinně prvních 100 odkazů a
 - pokud 20 po sobě jdoucích odkazy jsou irelevantní, tak konec vyhledávání

Analýza online a offline trhů

OFFLINE DOSTUPNOST nových psychoaktivních látek

Zdroje:

- rešerše literatury,
- systém včasného varování,
- analýzy vzorků,
- policie,
- fokusní skupiny

Rešerše - metodika

Prozkoumat relevantní zdroje informací např.:

- peer informace
- vládní publikace
- statistiky o uživatelích nových psychoaktivních drog
- informace od poskytovatelů služeb
- diplomové práce
- webová uživatelská fóra atd.

Výstupy rešerše

- Informace omezené a roztržštěné
- Nové psychoaktivní substance (NPS) se výrazněji objevují od roku 2009 – online obchody
- Kulminace nabídky přelom 2010/2011 – 20 kamenných obchodů (hlavně experimentátoři, ale i PUD)
- Motivace k užití NPS – dostupnost, cena, legalita, domnělá bezpečnost, chuť vyzkoušet něco nového

Výstupy řešerše

- Výrazné omezení dostupnosti - novela zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách - seznam omamných a psychotropních látek rozšířen o 33 nových látek (z toho 30 nové syntetické drogy) – hlavně katinony a kanabinoidy
- Účinnost duben 2011

Výstupy řešerše

Mezi PUD výskyt dvou skupin uživatelů nových psychoaktivních látek:

- Nové syntetické drogy – hlavně katinony
- Opioidní léky (tlumící bolesti)

Výstupy rešerše - Nové syntetické drogy - katinony

- r. 2012 menší skupina injekčních uživatelů drog v Praze.
- Obchodní značka hlavně Funky, Magico a další – pravděpodobný obsah syntetické katinony MDPBP a M α PPP (málo analyzovaných vzorků)
- 50% uživatelů otevřené drogové scény ojedinělou negativní zkušenost
- 6% pravidelní uživatelé

Výstup řešerše - Opioidní léky tlumící bolest

- Od cca. 2010 – v určitých oblastech (západní a jižní Čechy, severní Morava)
- Pokles kvality heroinu a místně nedostatečná dostupnost substituční léčby
- Fentanylové náplasti a morfinový lék Vendal Retard
- Na Plzeňsku 23,6 % PUD užití fentanylu
- Zvýšené riziko předávkování – evidovaná úmrtí

Výstupy analýzy online a offline trhů

ONLINE TRH

- Spíše povrchní screening
- pouze 4 obchody s českou lokalizací nabízející nové syntetické drogy (zejména katinony a syntetické kanabinoidy - www.rcchem.eu, <http://www.officialbenzofury.com/products/Czech.html>, <http://cs.buzz-wholesale.co/>, <http://cs.researchchemicalshop.eu/>)
- Žádný na doméně cz
- Nekvalitně přeloženy do čestiny
- Nutnost znalosti jazyka, vytrvalost v hledání na internetu
- Do ČR však obchody zasílají objednávky
- Spíše pro dealery, či experimentátory než PUD

• Inzeráty, sociální sítě

OFFLINE TRH

- Po novelizaci zákona a policejní razii nejsou NPS dostupné v kamenných obchodech

KATINONY

- Přes legalitu nových látek, má prodej atributy **černého trhu** (pouliční prodej, srazy, nákup přes telefon, anonymita, neoznačení látky...).

OPIOIDNÍ LÁTKY

- Od osob, kterým jsou předepisovány
- Od lékaře

Výstup z fokusních skupin

Současné trendy v užívání NPS mezi PUD

- Potvrzují výstupy řešerše - výskyt NPS je **spíše regionální záležitostí** než celorepublikovým fenoménem
 - Katinony – Praha – spíše marginální a malá
 - Opioidní léky – Plzeň, jižní a západní Čechy – vendal retard, fentanylové násplasti

Opioid Vendal Retard

Fentanyl patches

Vzorce užívání NPS

- NPS jsou užívány intravenózně jako původní primární drogy
- Uživatelé katinonu zvyšují frekvenci užívání v porovnání s pervitinem
- Uživatelé opioidních léků naopak snižují frekvenci užívání v porovnání s heroinem.

Faktory ovlivňující výskyt a preferenci NPS

Hlavní faktor: změna v dostupnosti původní primární návykové látky (NL) a její kvalitě

Další faktory ovlivňující výskyt a preferenci NPS

Další faktory:

- **Cena NPS** a snížený příjem cílové skupiny
- **Silný** a relativně **stabilní účinek**
- **Síla „nájezdu“**
- **Nedostatečná kapacita substitučních center** v regionu a jejich dostatečná „pestrost“
- **Neexistence substitučních center** orientovaných **na stimulační látky** .

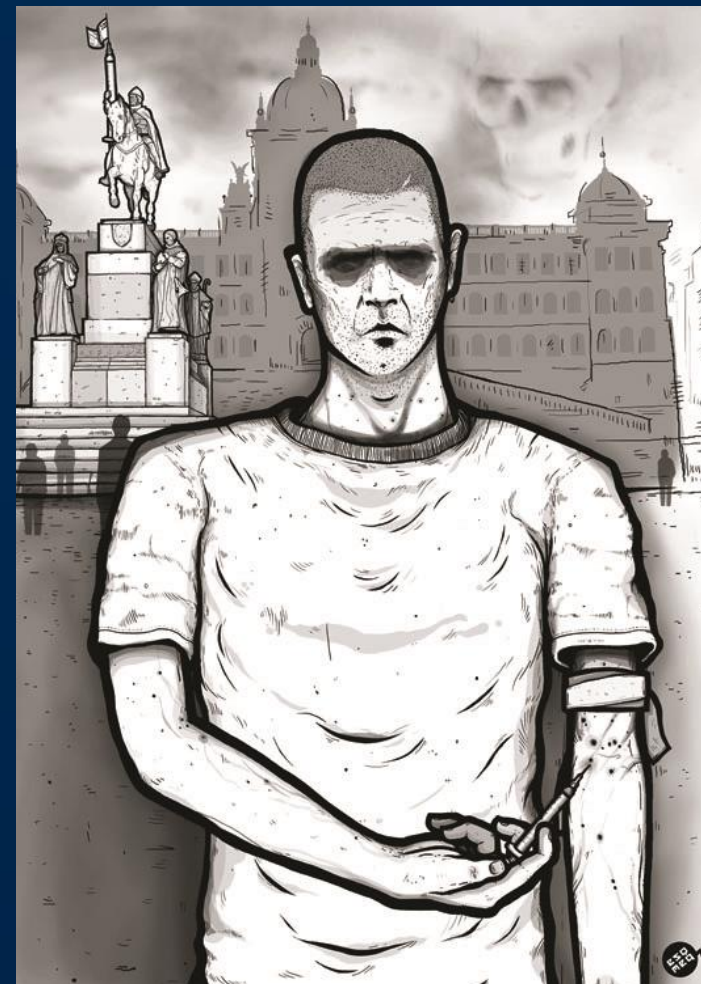
Další Faktor ovlivňující výskyt a preferenci NPS

Legální status:

- výhodou pro dealery.
- pro PUD není důležitým důvodem
- NPS užívány podobným způsobem jako ilegální NL - nákup na „srazech“

Pozitivní účinky NPS uváděné problémovými uživateli NL

- kratší doba intoxikace u katinonů – možnost zastavit užívání a jít spát oproti pervitinovým tahům?
- Snazší přístup k dávce (nižší cena)
- delší doba intoxikace u opioidních léků - menší počet aplikací – zlepšení stavu žilního systému

Pozitivní účinky NPS uváděné problémovými uživateli NL

- Efekt „nájezdu“, silná intenzita a stabilita účinku NPS.
- peníze a „energie“ na něco jiného než na shánění NL – stabilizace u uživatelů nových opioidních medikamentů
- NPS (katinony) nejsou detekovatelné na testech na NL – nehrozí „vyhazov“ ze substituční léčby

Negativní účinky u NPS

Samotný fakt fenoménu změny – náročná situace, změna jako rozkolísanost, potřeba zpracování informací a nakládání s nimi, vyrovnání se s novým,....

- **PUD berou „naslepo“** - co jim přijde pod ruku

Negativní účinky katinonů dle PUD

- riziko vyčerpání až s následkem kolapsu,
- kožní obtíže,
- únava,
- větší počet aplikací a rychlejší devalvace žil ,
- psychózy,
- rozpad integrity,
- neschopnost kontrolovat prožívání
- smutky, rozlady,
- izolace od jiných lidí, samota,
- dojezdy s velkou rozladou,
- snížení intelektu.

Negativní účinky a dopady při užívání opioidních léků :

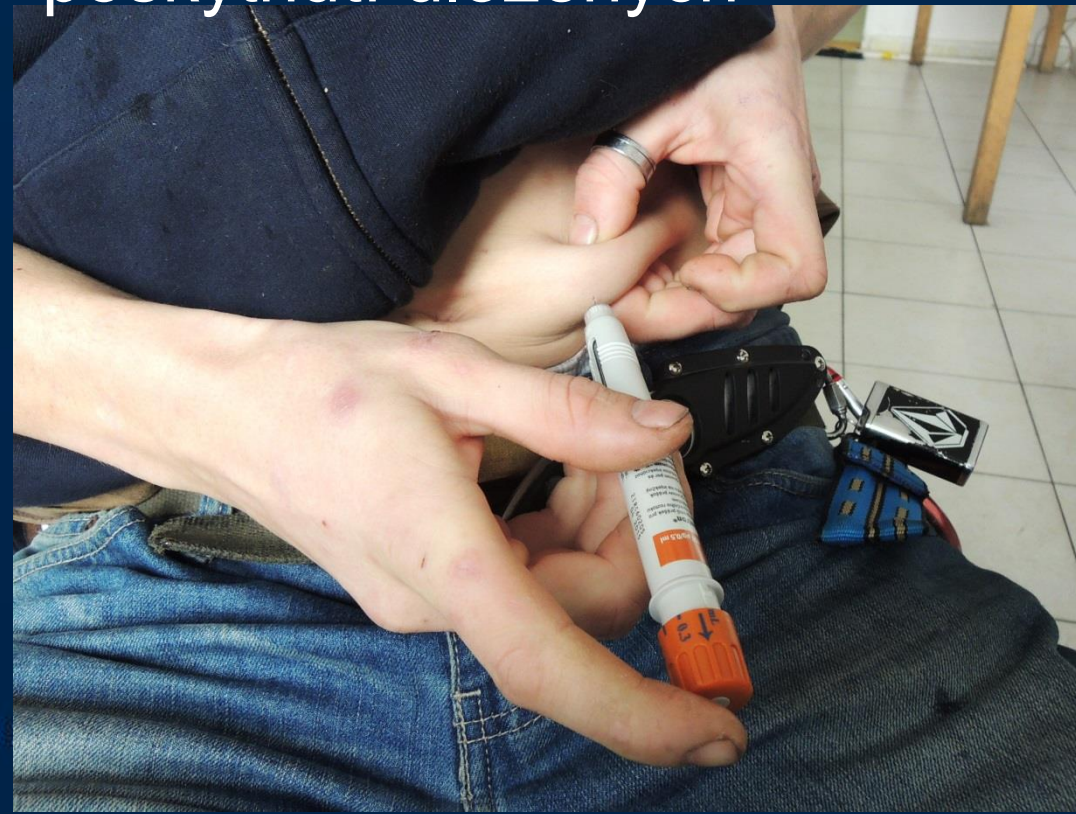
- Riziko předávkování – nezkušení i zkušení PUD
- Zácpa
- Ztráta sexuálního apetitu
- Silný abstinenční syndrom
- Zimnice, horečka

Jaká jsou rizika katinonů pro přenos HIV a VHC?

- Neovladatelná chuť „si dát“ – na místě srazů obvykle nejsou dostupné „čisté“
- Velikost balíčku s katinony – složení se na společný nákup, společná příprava – FIFTY / FIFTY rozdělení z jedné stříkačky
- Sociální a zdravotní propad – pokles zodpovědného postoje?

Jaká jsou rizika opioidních medikamentů pro přenos HIV a VHC?

- velké množství účinné látky ve fentanylových náplastí – riziko společného rozdělávání
- zbytky z tablet Vendal Retard – poskytnutí uložených zbytků na horší časy

Riziko předávkování – fentanylové náplasti

- je vysoce rizikové
- příčiny předávkování:
 - síla látky a neodhadnutí síly látky
 - chuť být co nejintenzivněji intoxikován, nevědět o sobě
 - oslabení organismu v důsledku nemoci či delšího intenzivní užívání
 - potřeba zahnat abstinenční syndrom, špatný odhad kolik náplasti je třeba pro jeho zahnání.
 - problém se značením balení fentanylových náplasti různých výrobců – špatně spočítané množství účinné látky

Rizika (nefatálních) předávkování katinony

- riziko předávkování či bad tripu u prvouživatelů katinonů
- riziko kolapsu – menší regulace užívání – „efekt přikrmování“

Copingové strategie ke kontrole a zmírňování nežádoucích dopadů užívání těchto látek

- Vyhýbavé a skrze vnější objekt
- Typicky užití jiné NL jako úlevy od nastalé komplikace

Například při nastupující psychóze užít benzodiazepiny, při nastupující silné únavě užít pervitin, při rozladě užít marihuanu, při abstinenčním syndromu užít jakoukoliv drogu.

- Když NL nefungují, tak **přerušit užívání a spánek – vypnout se**

Vhodné intervence a strategie s ohledem na užívání NPS

- Včas zjistit nové trendy, prozkoumat je, a zprostředkovat informace o negativních následcích užívání či největších rizicích látek.
- Pracovat s postoji ochoty či neochoty riskovat užití neznámé látky.
- Podporovat svépomoc a objektivní výměnu informací mezi uživateli.
- Zajistit průběžnou možnost analýzy látek – zásadní dostupnost např. jen použitou injekční stříkačku či obal od látky, kterou užili a která měla negativní dopady.

Vhodné intervence a strategie s ohledem na užívání NPS

- užší spolupráce mezi toxikologickými laboratořemi a zdravotnickými zařízeními při stavech předávkování – posouzení stavu a následný léčebný plán
- Dostat injekční sety a materiál pro bezpečné braní na místa užívání.
- zvážit distribuci naloxonu uživatelům a jejich školení v aplikaci naloxonu.
- adekvátní přístup pracovníků k uživatelům (intoxikace katinony) vycházející z jejich stavu a možností.

Vhodné intervence a strategie s ohledem na užívání NPS

- Zrychlený postup při zakázování nových látek; při zachování důvodnosti umístění látek na zakázaném seznamu
- Dostatek substituční léčby závislosti na opioidech a stimulantech + pozitivní alternativy, pokud pacient poruší pravidla programu...
- Služby pro experimentátory – analýza potřeb, strategie, jak je kontaktovat (přes fóra...), harm reduction na internetu, zvládání zážitků (psychospirituální krize – nezpracované zážitky hraničních stavů).

Intervence – postoj služeb k NPS

- Jak ovlivnila negativní kampaň zaměřující se na užívání NPS práci s uživateli těchto látek?
- Jak ovlivnila skupinu PUD, kteří nové látky neužívají?
- Co negativního a pozitivního „kampaň“ nízkoprahových služeb k NPS přinesla?

NEGATIVNÍ ÚČINKY NOVÝCH SYNTETICKÝCH DROG

- Riziko, že vás droga vyčerpá natolik, že z toho zkolabujete. Jízda na *Funky* je intenzivní a náročná a může skončit návštěvou jednotky intenzivní péče.
- Větší počet aplikací a rychlejší poškození žil. *Funky* je levnější než pervitin, ale zároveň má kratší účinek. Častější aplikací si tedy více devastujete žily, a zdraví celkově.
- Různé kožní obtíže (vyrážky atd.). Tělo při své očistě potem vylučuje řadu látek. Po užití *Funky* se člověk hodně potí a látek tedy vylučuje mnohem více. Proto dochází k řadě kožních obtíží.
- Psychózy. O neurotoxicitě *Funky* toho moc nevíme. Zprávy o intenzivních psychózách po jeho užití, však svědčí o její vysoké míře.
- Izolace od jiných lidí, samota. Na uživatele *funky* se řada jiných závislých dívá s despektem. Je to možné i proto, že po užití se závislý dost izoluje. Často se „hrabe v zemi“ a je s ním těžký kontakt.
- Silné a nepříjemné dojezdy, při nichž litujete mnoha věcí, které se vám v životě staly.

Již dlouhou dobu se setkáváme s tím, že někteří z vás buď experimentují, nebo i dlouhodobě užívají různé nové syntetické drogy. Tyto látky jsou na scéně podstatně kratší dobu, než drogy „tradiční“. Z toho důvodu je mnohem méně známo o rizicích, která jsou s jejich užíváním spojená. Každý, kdo se rozhodne pro experiment s těmito látkami, ze sebe dobrovolně dělá takového pokusného králíka.

PROČ NEBRAT FUNKY

V Praze se nejvíce setkáváme s lidmi, kteří mají zkušenost s tzv. katinony, většinou pod názvy *Funky* a *Magico*. Katinony jsou chemicky podobné amfetaminům. To, že jsou podobné, mimo jiné znamená, že jejich účinek může být podobný, ale také odlišný. O jejich účincích na lidskou psychiku a vnitřní stav se mnoho neví. Několika z vás, kteří s těmito látkami mají zkušenost, jsme se zeptali, jaké negativní účinky při braní těchto drog na sebe pocítovali. A nebylo toho málo. Snad vám tyto informace pomohou při rozhodnutí, zda látky vyzkoušet nebo ne. Když už se proto rozhodnete, zvolte méně rizikový způsob aplikace než například kouření. To je totiž nejnebezpečnější způsob aplikace jakékoliv látky. Natož látky, která se pod stejným názvem často používá. Tak jako je tomu u *Funky*.

Závěr

V České republice došlo v nedávné době k nabídce nových syntetických drog, které **byly legálně dostupné**. Rychlým zásahem orgánů činných v trestním řízení došlo k **snížení až vymizení této nabídky**. V omezené míře užívání nových syntetických drog, především **katinonů mezi IUD v Praze existuje, ale spíše stagnuje**.

Dalšími zjištěnými novými psychoaktivními látkami, které injekční uživatelé injekční aplikují, **jsou opioidové léky, a to zatím pouze lokálně**.